

TRABZON TİCARET MEKTEBİ (1924-1927)

Mesut ÇAPA*

ÖZ

Trabzon Ticaret Mektebi 18 Nisan 1924 günü Ticaret Vekâleti'ne bağlı olarak açıldı. İlk müdürü Hamamizade İhsan Bey'dir. Öğretmenleri, İstanbul Yüksek Ticaret Okulu öğretmenler kurulunca seçildikten sonra Ticaret Vekâleti'nce atanmıştır. Okul 1927-1928 öğretim yılında Maarif Vekâleti'ne bağlanmıştır. Okulun Ticaret Vekâleti'ne bağlı olduğu dönemdeki (1924-1927) yapısı ve faaliyetlerinin ele alındığı makale, öncelikle arşiv belgeleri ve yerel basından yararlanılarak hazırlanmıştır. Hamamizade İhsan Bey'in, 31 Mayıs 1927'de Maarif Vekâleti'ne gönderdiği rapor ilk defa bu makalede değerlendirilmektedir.

Anahtar Sözcükler: Ticaret, Ticaret Vekâleti, Maarif Vekâleti, Kısım-1 ameli, Kısım-1 evvel.

TRABZON TRADE HIGH SCHOOL (1924-1927)

ABSTRACT

Connected to the Ministry of Trade, Trabzon School of Commerce was opened on April 18, 1924. Hamamizade İhsan Bey was the first principal of the school. The first teachers were chosen by a committee formed by İstanbul High School of Commerce instructors in collaboration with the Ministry. The school was connected to the Ministry of Education in the academic year 1927-1928. This paper deals with the 1924-1927 period when the school was connected to Trade Ministry, and discusses the structure and activities of the school in that period by using archival documents and the local press. Besides, Hamamizade İhsan Bey's report

* Prof. Dr., Ankara Üniversitesi Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü, ANKARA.

presented to the Ministry of Education on 31 May 1927 is handled by this paper for the first time.

Keywords: Trade, Ministry of Trade, Ministry of Education, Practicing Field , First Level.

Giriş

Türkiye’de ilk ticaret okulu 1883 yılında İstanbul’da açılmış olup, sonraki adıyla İstanbul Yüksek İktisat ve Ticaret Okulu’nun temelini teşkil etmektedir. Cumhuriyet’in kurulduğu tarihlerde İstanbul Yüksek İktisat ve Ticaret Okulu’ndan başka Galatasaray Lisesi’nde bir ticaret bölümü bulunuyordu. İki yıllık bu bölüme Galatasaray’ın orta kısmından mezun olanlar alınıyordu.

Lozan Antlaşması’ndan sonra gelişen iktisadi faaliyetler, bu alanda nitelikli elemanlar yetiştirilmesini de zorunlu kılmıştır: “Kurtuluş Savaşı Türk vatandaşının iktisat alanındaki teşebbüs engellerini ortadan kaldırmış, iş hayatı değer kazanmış, kurulan ulusal bankaların, sigorta şirketlerinin, endüstri işleri muhasebe servislerinin her dereceden memurlarını ve ticaret hayatında kendi sermayesiyle çalışacak bilgili elemanları yetiştirmek amacıyla ticaret öğretimine özel bir önem verilmiştir.” Bu düşünceyle, 1924 yılında ilk defa Trabzon’da olmak üzere, Ticaret Vekâleti’nce Türkiye’nin birkaç ticarî merkezinde ticaret okulları açıldı. Bu okullar 1927-1928 öğretim yılında Maarif Vekaleti’ne bağlandı.¹

Trabzon Ticaret Mektebi’nin Açılışı

Okulun açılış töreni 18 Nisan 1924 Cuma günü Kemer kaya’da emval-i metruke (terk edilmiş mallar)’den kalma bir binada (bugün Mimarlar Odası) yapıldı. Törene Ticaret Vekâleti adına müsteşar Zühtü Bey, Vali Cemal Bey, Vilayet erkânı, tüccar ve davetliler katıldılar. Müsteşar Zühtü Bey, Vali ve okul müdürlüğüne atanan Hamamizade İhsan Beyler birer konuşma yaptılar. Zühtü Bey, Trabzon’da ticaret okulunun açılmasındaki gerekçelerden bahsetti. Trabzon’un, İran ticaret yolu üzerinde yer alması uluslararası ticaret açısından önemini artırmaktaydı. Trabzon geniş hinterlandı ve konumu

¹ *Türkiye Cumhuriyeti Maarifi 1923-1943*, Maarif Matbaası, Ankara 1944, s.95. Yüksek İktisat ve Ticaret Okulu, 9 Temmuz 1938’de çıkarılan bir kanunla Maarif Vekâleti’ne devredildi. *Age.*, s. 98.

itibarıyla Karadeniz'in ticarî merkezi durumundaydı: “Trabzon bütün Karadeniz'in en büyük iskelesidir. Trabzon tüccarı en mühim tüccardır. Bize babalarımız, hocalarımız öğrettiler. Bugün sahil şehirlerinin mürşidi Trabzon'dur. Samsun ve diğer şehirler onun şubeleridir. Karadeniz alemi denildiği zaman Trabzon'u hatırlarız. Çünkü burası en münevver, en ziyâdar bir mahaldir. Ankara, Trabzon Ticaret Mektebi'ni açtığı zaman bu noktayı nazar-ı dikkate alarak açmıştır.”²

Okul Müdürü İhsan Bey, “mektebin teşkilatına, tutacak olduğu istikamete dair” kısa bir konuşma yapmıştır. Törene katılanlar, “defter-i mahsûsa ihtisâsâtını kaydetmiş”lerdir. Programın sonunda “Dârüleytam muzikası tarafından ehviye-i lâtife (latif müzik havaları) terennüm edilmiş”tir. Hilafet'in kaldırılışından kısa bir süre sonra gerçekleşen bu açılış töreninde dua okunmamasının, yerel basında “laik” bir uygulama olarak değerlendirilmesi oldukça ilginçtir: “Programda duâ-gû efendi tarafından dua okunacağı mukarrer olduğu halde, merasime hoca gelmemiş; Trabzon'da ilk defa laik bir resm-i küşâd olmuştur”.³

Trabzon Ticaret Okulu'nun öğretim kadrosu, Şubat 1924 tarihinde İstanbul Yüksek Ticaret Okulu tarafından belirlenerek Ticaret Vekâleti tarafından onaylanmıştı. Müdürlüğe İstanbul Yüksek Ticaret Okulu öğretmenlerinden Hamamizade İhsan Bey atandı. Okulun öğretmenler kadrosu, öğrenimlerini Avrupa'da tamamlamış, ticari müesseselerde çalışmış ve ticaret okulu mezunlarından oluşmaktaydı. Hepsi İstanbul'dan tayin olunmuşlardı. Riyaziye (Matematik) öğretmenliğine İstanbul Yüksek Ticaret Okulu kâtiplerinden İbrahim Bey, Fransızca öğretmenliğine Almanya'da öğrenim görmüş Bahaeddin Bey, Muhasebe öğretmenliğine Yusuf Ziya Bey, İktisadî Coğrafya öğretmenliğine Muhtar Bey, Malûmat-ı Ticariye öğretmenliğine ise Halit Bey atandı.⁴

1924 yılında açılışından sonra okulda öğretime başlandığı anlaşılacakla birlikte, kaç öğrenci alındığına dair herhangi bir bilgiye sahip değiliz. Eğitim-öğretim Haziran'ın sonlarında tamamlanmış, o yıl “tedrisât neticesinde

2 *İstikbal*, 20 Nisan 1924, 1171. Mesut Çapa, “Tevhîd-i Tedrisât Sonrası Trabzon'da Eğitim”, *Tarih İncelemeleri Dergisi*, C.XVI, Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, İzmir, 2001, s. 24.

3 *İstikbal*, 20 Nisan 1924, 1171. Okul binası önünde açılış törenine katılanların topluca resmi için bkz. Hüseyin Albayrak, *Trabzon Milli Eğitim Tarihi II*, Seçil Ofset, İl Milli Eğitim Müdürlüğü Yayınları No:1, Trabzon, 2008, s.929.

4 *İstikbal*, 16 Mart 1924, 1143. “Ticaret Mektebi Muallimleri”, *İstikbal*, 27 Mart 1924, 1152. Öğretmenler ve öğrencilerle ilgili resimler için bkz. Albayrak, *a.g.e.*, s.930-931, 933.

imtihan vâki' olmamıştı". Ticaret Okulu öğretmenleri, tatillerini İstanbul'da geçirmek üzere Haziran ayının sonlarına doğru Trabzon'dan ayrılmışlardı.⁵

1924-1925 öğretim yılı için kayıtlara Ağustos 1924'te başlandı. İlkokul (ibtidâî) mezunlarından yaşları 14-18 arasında olanlar Kısım-ı Amelî'ye, lise birinci devre (devre-i ûlâ) mezunları ile o seviyede bilgiye sahip olduklarını imtihanla ispat edenlerden yaşları 17-20 arasında olanlar Kısım-ı Evvel'e kaydolabileceklerdi. Kayıt için nüfus kağıdı (nüfus tezkeresi), diploma veya tasdikname, aşı ve sağlık raporları ile iki fotoğraf isteniyordu.⁶

Hamamizade İhsan Bey'in Raporuna Göre Trabzon Ticaret Mektebi (1924-1927)

1916 yılında İstanbul Ticaret Yüksek Okulu'nda öğretmenlik yapmış olan Hamamizade İhsan Bey (1885-1948), Trabzon Ticaret Okulu'nun ilk müdürü olarak dört yıl kadar görev yaptı. 28 Ekim 1928'de istifa edip İstanbul'a dönünce daha önce çalıştığı ticaret okulunda göreve başladı.⁷

Müdür İhsan Bey'in 31 Mayıs 1927 tarihinde Maarif Vekâleti'ne gönderdiği rapor,⁸ Trabzon Ticaret Okulu'nun kuruluş tarihi açısından temel kaynak niteliğindedir. Rapor, okulun İktisat Vekâleti'nden Maarif Vekâleti'ne devredilmesi kararı üzerine, Maarif Vekâleti Yüksek Tedrisat Dairesi'nin 17 Mayıs 1927 tarihli yazısına cevaben hazırlanmıştır. Üç sayfadan oluşan raporda okulun tarihçesi, okulun sınıflarıyla öğrenci sayısı, memurlar ve öğretmenler, eşya ve ders malzemeleri, okul binası, okulun çevreyle münasebeti ve katkıları, yetiştirilen öğrenciler, okulda yapılması gerekli tadilat, kabul olunan öğrenci miktarı ve öğretmenlerin mevcut durumları hakkında bilgi verilmektedir. Raporun ekinde ders müfredatı, 1926-1927 öğretim yılında okulun mevcut öğrenci sayısı ile öğretim yılı başında kaydolun öğrenci sayısı hakkında bilgi verilmekle birlikte, öğretmenlerin özgeçmişleriyle demirbaş alet ve edevatıyla ilgili olarak bahsedilen liste bulunmamaktadır. Aşağıda, okulun açılışından sonra geçen üç yıl içindeki durumu İhsan Bey'in verdiği bilgiler çerçevesinde verilmektedir.

Okul 1924 yılında ikisi Kısım-ı Amelî ve üçü Kısım-ı Evvel adıyla beş sınıflı olarak açıldı. Kısım-ı Amelî'ye ilk mektep mezunları, Kısım-ı Evvel'e

5 *İstikbal*, 5 Temmuz 1924, 1127

6 *İstikbal*, 26 Ağustos 1924, 1267.

7 Albayrak, *a.g.e.*, s. 934-935.

8 *Cumhuriyet Arşivi (CA)*, 180.09/92.449.

de lise birinci devre (devre-i ulâ) mezunları alınmaktaydı. Öğrencilerin öğleden sonra ticarethanelerde uygulamalara katılabilmeleri için öğretim öğleden önce yapılıyordu. Okul idaresi, bir senelik tecrübeden sonra Kısım-1 Amelî'de mesleki tedrisatın daha verimli olabilmesi için ihzarî bir sınıf açılmasını ve böylece Kısım-1 Amelî'nin üç sınıfa çıkarılmasını kararlaştırarak Ticaret Vekâleti'ne bildirdi. Ticaret Vekâleti'nin 19 Ağustos 1925 tarihli olumlu cevabı üzerine ihzarî sınıf açılarak sınıf sayısı altı olmuştur. Bu sınıfın eğitim ve öğretimi öğretmenler tarafından fahriyen yürütülmekteydi. Daha sonra Anadolu'nun muhtelif vilayetlerinde iki sınıflı amelî (orta) beş ticaret mektebi daha açılınca Trabzon Ticaret Mektebi'nin üç sınıftan ibaret olan Kısım-1 Evvel'i, diğer mekteplerle birlik sağlamak maksadıyla 21 Nisan 1925 tarihinde lağvedildi. Raporda, Ticaret Vekâleti nezdinde Kısım-1 Evvel'le ilgili yapılan teşebbüsler ve sonuçları hakkında şu bilgiler verilmektedir:

“Fakat bu kısımda tahsilde bulunan talebenin menfaati düşünülerek bunların tahsillerini ikmal edinceye kadar mezkûr kısım tedrisatını muallimînin meccanen ifâ etmesine müsaade edilmesi için mekteb idaresince yapılan müracaatı Ticaret Vekâleti memnunen kabul etti. Sene-i dersiye hitamında mülga kısma talebenin tercihi ve talebe velileriyle ticaret mensubîn ve muteberânının ısrarı dolayısıyla ileride bütçeye bu kısım için tahsisat konulmak şartıyla yalnız geçen sene muallimler bu kısmın tedrisatını yine fahriyen ifâ edeceklerini beyan etmişlerdi. Bu hususun Vekâlet-i Celile'den istizan olunarak Vekâlet-i müşârünileyhâ bu kısma mahsus olarak bütçeye tahsisat ilave edileceğini ve muallimlerin bu hareketlerine karşı beyan-ı takdirat ederek terfihlerine çalışılacağını bildirdi. Ve bu kısma talebe kayd ve kabulüyle neticeden muntazaman malumat verilmesini emr ve işâr eyledi. Ancak Vekil Ali Cenani Bey'in istifası üzerine tahsisat tahakkuk etmedi. Bilahare müteaddid defa tahriren ve Ankara'da geçen Temmuz'da in'ikad eden müdürler encümenine iştirakim sırasında şifahen vukubulan müracaatların neticesinde verilen vaadlerden bir semere hâsıl olamıyarak mesele-i ma'rûze bu şekilde yüzüstü kalmıştır.”

Trabzon Ticaret Okulu, “İstanbul Ticaret Mekteb-i Âlîsi'nden sonra ilk defa açılan altı sınıflı bir ticaret mektebi olduğu için gerek nefsi şehirde ve gerek mülhakatta pek ziyade rağbeti mûcib” oldu. 1926-1927 Öğretim yılında müracaatta bulunan 78 öğrenciden 5'i dershanenin yetersizliğinden dolayı ihzarî sınıfa kayıt yaptıramadılar. Diğer 73 öğrenciden 39'u İhzarî sınıfa, 14'ü Kısım-1 Amelî birinci sınıfa, 20'si Kısım-1 Evvel birinci sınıfa

kabul edildiler. Okulda 1926-1927 Öğretim yılı sonu itibarıyla toplam 144 öğrenci öğrenim görmekteydi. Bunların sınıflara göre dağılımı şöyleydi:

İhzârî sınıf	50
Kısm-ı Amelî birinci sınıf	43
Kısm-ı Amelî ikinci sınıf	22
Kısm-ı Evvel birinci sınıf	19
Kısm-ı Evvel ikinci sınıf	4
Kısm-ı Evvel üçüncü sınıf	6

Okulun öğretmen kadrosu, “ ticaret tedrisatını tatbik edebilecek evsaf ve liyakatini haiz zevat meyanından olmak üzere” İstanbul Yüksek Ticaret Okulu “meclis-i müderrisîni” tarafından seçilerek Ticaret Vekâleti’nce atanmışlardı.

Okulun demirbaş eşya ve aletleri, ders araç ve gereçleri ile kütüphanesi ihtiyacı karşılayacak düzeydeydi. Ayrıca, “ahval-i muhasebe-i maliye ve sanayiye ve malumat ve muhaberat ve vesaik-i ticariye ile hesabiyata müteallik malumat-ı umumîyenin amaliyat-ı tatbikiyesi için bu sene iki bin beş yüz lira sarfıyla mektebde bir ticaretgâh idaresi” ile buna ilaveten mahsul ve üretim mallarının numunelerinin bulunduğu bir emtia müzesi kurulmasına başlanmıştı. Ancak, “muktezî tahsisatın mevcudiyetine rağmen son vaziyet dolayısıyla bunların tesisine imkân hâsıl olmamıştır.”

Okul emval-i metruke’den kalan bir binada öğretim vermekteydi. İçinde birtakım tadilat yapılan bina, “hal-i hazırda mevcut talebeyi istiab” edebilecek durumdaydı. Ancak, “ahalinin göstermekte olduğu rağbete mebnî” öğrenci sayısının artması halinde, “bahçeye pavyon ilave edilmesi temin-i maksada kâfidir.” Yapılan müracaatlar üzerine bina, Bakanlar Kurulu’nca temlik edilmiş ve tapusu “mektepçe hıfz edilmiştir”.

Transit ticaret yolu üzerinde bulunan Trabzon’da böyle bir okulun açılması, isabetli olduğu kadar halk tarafından da büyük bir rağbetle karşılanmıştır:

“Malûm olduğu vechile Trabzon bir transit mahalli ve ihracat merkezidir. Hinterlandının bütün mevâdd-ı iktisadîyesi bu iskeleden ihraç olunur. Ticaret-i umûmîyesi Türkiye’imizin İstanbul ve İzmir’den sonra en yüksek erkamını gösteren bir şehridir. Binâenaleyh her meslekten ziyade burada münevver tüccara lüzum vardır. Esasen mektebimize vâki olan rağbet bu ihtiyacın tüccar tarafından da bihakkın takdir edildiğini anlatır. Talebe mevcudunun % 80’nini babası tüccar ve esnaf olanlar teşkil eder. Talebe hemen umûmiyetle öğleden sonra ticarethanelere devam ederler. Memleket;

bu ihtiyacı tatmin eden mektebimize olan alakasını bu sene Vilayet Meclis-i Umûmîsi'nde kısm-ı evvel tedrisatını fahriyen ifâ eden muallimlere bir nişane-i takdir olmak üzere bin sekiz yüz lira ve Ticaret Odası da memurîn-i idareye iki yüz lira ikramiye vermek suretiyle göstermiştir.”

Okul ilk defa 1926 yılında “on dokuz efendiye orta kısım şahâdet-nâmesi” vermiştir. 1927 yılında da “ imtihanlar neticesinde tayün edecek vaziyete göre bir o kadar daha efendiye şahâdetnâme verecektir. Kısım-ı evvelde son sınıftan bu sene çıkacak altı efendiye de gayr-i resmi mezuniyet vesikası verilecektir.” Geçen sene mezun olan 19 öğrenciden biri Loid Kumpanyası'nda diğeri Evliyazade ticarethanesinde muhasip olarak çalışmaktadır. Diğerleri öğleden sonra ticarethanelerde stajlarını sürdürürken aynı zamanda, “tahsillerini daha ziyade inkişaf ettirmek için kısım-ı evvele” devam etmekteydiler. Öğrenciler stajlarını, “şehrin en marûf müesseseleri”nden olan Saraczadeler, Temel Nucumi, Hacızade, Yanlızade, Alaybeyzade, Hacı Arif Kapdanzade, Suyabatmazzade, Çulhazade, Kefelizade, Nemlizade, Müsami Oto, Radyo Şubesi, Nimbiyıkzade, Osmanlı Bankası, Harunlar Moda Tuhafiye Ticarethanesi ve Müftüzade gibi ticarethanelerde tamamlamaktaydılar. Bu müesseseler, her vesileyle öğrencilerin çalışmalarından memnun olduklarını ifade ediyorlardı. Bu öğrencilerden bazılarının aylık kazançları hocalarının maaşlarından daha fazlaydı. “Bilhassa kısım-ı evvel müntehî (son) sınıf talebesinden iki numaralı Hikmet efendi iki müessesenin muhasebesini idare ederek şehri doksan lira ücret almaktadır. Aynı sınıf talebesinden bir numaralı Rahmi Efendi altmış lira ücret-i şehriye ile şehrimizin Bank-ı Osmanî şubesi muhaberât dairesinde muvaffakiyetle ifa-yı hizmet etmiştir.” Trabzon'da “malûmat-ı meslekiyeye” karşı büyük bir heves ve ilgi mevcuttu: “Mektep haricinde Türk Ocağı ve Necm-i Âtî Kulübü gibi Türklük ve gençlik müessesatında senenin muhtelif aylarında açılan gece kurslarına şehrin marûf tüccarları devam etmişler ve etmekte bulunmuşlardır.”

Raporun yazıldığı sırada, Maarif Vekâleti'nin okulla ilgili nasıl bir düzenleme getireceği bilinmediğinden, “tadilat ve ıslahata dair maruzatta bulunmak şimdilik münasib görülmemiştir”. Maarif Vekâleti'nce, Trabzon Ticaret Okulu'nun “idamesi tervîc buyrulmak mutasavver ise mektebimizce heyet-i talimiyenin de inzimâm-ı reyîyle bir proje ve program tanzim” edilerek Bakanlığa takdim edilecektir.

Maarif Vekâleti'nin son kararları öğretmenleri büyük bir hayal kırıklığına uğratmış, bir başka ifadeyle, “ahiren vazifelerine nihayet verilmesi ve

eyyâm-ı tatiliyede maaş alamayacaklarının bildirilmesi kendilerinde büyük bir inkisâr-ı hayâl tevlid etmiştir”. Onlar, “hiçbir mecburiyetleri olmadığı halde ihzârî sınıf ile kısm-ı evvelden üç sınıfa aid tedrisatı iki seneyi mütecâviz zamandan beri fahriyen ifâ etmek suretiyle lisan-ı halkta şükranla yad olunan büyük bir fedakârlık eseri göstermişlerdir”. Ticaret Okulu öğretmenlerinin “mesleğe olan merbûtiyetlerinin kırılmaması ve şevklerinin azalmaması için” tatil günlerinde münasip miktarda maaş veya ücret verilmesi uygun olacaktı.

Trabzon Ticaret Okulu'nun haftalık ders programı şöyle uygulanmaktaydı:

Dersler	Haftalık ders saati			Haftalık ders saati		
	Kısm-ı Amelî			Kısm-ı Evvel		
	İhzârî sınıf	Birinci sınıf	İkinci sınıf	Birinci sınıf	İkinci sınıf	Üçüncü sınıf
Usûl-i Muhasebe-i Ticariye ve Maliye	-	3	3	3	3	3
Cebir-i Malî	-	-	-	-	-	2
Türkçe Muhaberat ve Neşriyat	8	2	2	1	1	1
İktisad	-	1	1	1	1	1
Malumat-ı Hukukiye	-	1	2	1	1	1
Malumat-ı Ticariye	-	1	1	1	-	-
Emtia-ı Ticariye	1	2	2	1	1	-
Maliye ve Bütçe	-	-	-	-	1	1
İhsâiyye	-	-	-	-	1	-
Coğrafya-i İktisadî	2	2	2	2	1	1
Fransızca	5	4	3	3	3	3
İngilizce	-	-	-	2	1	1
Malumat-ı Tabiye	-	1	1	-	-	-
Tarih	-	2	2	2	2	2
Hüsûhat	2	1	1	1	-	-
Daktilografî	-	1	1	1	1	1
Fizik	-	-	-	-	1	1
Kimya	-	-	-	-	1	1
Toplam:	21	24	24	21	21	19

Sonuç

İhsan Bey'in raporu, Trabzon Ticaret Mektebinin kuruluşu açısından olduğu kadar Türk eğitim tarihi için de önemli bir belge niteliği taşımaktadır. Okulun Maarif Vekâleti'ne devrine kadar süren kısa tarihçesi, bu çalışmaların içerisinde bulunan okul müdürünün yazdıklarından yararlanılarak ortaya konulmaktadır.

Okulun Maarif Vekâleti'ne geçişinde birtakım olumsuzluklar yaşandığı anlaşılmaktadır. Maarif Vekâleti'nce alınan kararlar, fedakârca çalışan öğretmenleri hayal kırıklığına uğratmıştır. Öğretmenlerden birkaçı istifa ederek İstanbul'a dönmüşlerdir. Nitekim 1927-1928 öğretim yılı başında Fransızca öğretmeni Rahmi Mesut ile Büro Komersiyal dersi öğretmeni Yusuf Ziya Beyler istifa ettiler. Rahmi Mesut Bey dilekçesinde, "meşguliyetinin kesreti dolayısıyla" (işlerinin yoğunluğundan) istifasını istemişti. Yusuf Ziya Bey 1 Kasım 1927 tarihli dilekçesinde, "efrad-ı ailemin ahval-i sıhhiyesi Trabzon'da ifa-yı vazife etmeğimi gayrimümkün kıldığından istifamın kabulünü istida ve istirham eylerim efendim" diyordu. Trabzon Maarif Emini Mehmet Tevfik Bey, Rahmi Mesut Bey'in 1927-1928 öğretim yılı başında "ders senesi bidayetinde vazifesine mübaşeret etmeden istifa eylediği"ni 2 Kasım 1927 tarihli bir yazıyla Maarif Vekaleti'ne bildirdi.⁹ Mehmet Tevfik Bey, aynı şekilde Yusuf Ziya Bey'in dilekçesini de uygun görerek Maarif Vekâleti'ne gönderdi.¹⁰

1928 yılının başlarında Trabzon Ticaret Mektebi müdür muavini ve Riyaziye öğretmeni İbrahim Bey idari görevinden istifa etti. İbrahim Bey, 11 Ocak 1928 tarihli dilekçesinde "uhdemdeki ders saatlerinin mikdarı müdür muavinliği vezaifiyle bihakkın meşgul olmaklığıma mani' olduğu gibi şu sırada ahval-i sıhhiyem de fazla yorgunluğa müsaid olmadığından münhasıran derslerimle meşgul olmak üzere müdür muavinliğinden afv buyrulmaklığımyı istirham eylerim" diyordu. Mehmet Tevfik Bey tarafından dilekçesi kabul edilerek Vekâlet'e bildirildi, yerine başka bir öğretmen müdür muavini olarak atandı.¹¹

Trabzon Ticaret Lisesi'nin temelini oluşturan Ticaret Mektebi, Cumhuriyet döneminde Anadolu'da açılan ilk ticaret okullarındandır. Okulun ilk kadrosu tamamen İstanbul Yüksek Ticaret Okulu tarafından oluşturulmuştur.

9 CA, 180.09/168.810.15

10 CA, 180.09/168.810.12.

11 CA, 180.09/166.810.14.

1927-1928 öğretim yılından itibaren Ticaret Vekaleti'nden Maarif Vekaleti'ne devredilen Trabzon Ticaret Mektebi, bir süre sonra Orta Ticaret Mektebi'ne dönüştürülecektir.¹² Bu değişiklikten sonra, dört sınıftan ibaret olan okulun birinci sınıfına öğrenci alınmadığı anlaşılmaktadır. 1933-1934 öğretim yılı sonu itibarıyla Trabzon Orta Ticaret Mektebi'nde gündüzlü 61 erkek öğrenci bulunuyordu. Öğrenci velilerininin 3'ü çiftçi, 16'sı işçi, 27'si esnaf ve tüccar, 15'i memurdan oluşmaktaydı. İstatistik kayıtlarında ikinci ve üçüncü sınıflarda 17'şer öğrenci, dördüncü sınıfta ise 27 öğrenci yer almaktadır.¹³ Birinci sınıfta öğrenci gözükmemesi okulun ortaokula dönüştürülmesinin bir sonucudur. Bu tarihlerde, Trabzon Ticaret Okulu açıldığı ilk binadan Maraş Caddesindeki başka bir binaya taşınacaktır.

12 1927-1928 Öğretim yılında, İktisat Vekilliğinden devir alındığı zaman İlk ticaret okulları adı verilmiş olan bu okullarda ortaokul bilgisi ile birlikte meslek eğitimi de veriliyor ve öğrenim müddetleri dört yıl sürüyordu. Sonra Orta ticaret okulu diye adlandırılan bu kurumlara ikişer yıldan ibaret lise sınıfları ilave edilmiş ve böylelikle ekonomik işlerin gerektirdiği daha bilgili elemanlar yetişmesine çalışılmıştı. Bu suretle 1933'te Ankara, 1935'te İzmir ve 1943'te Adana, Samsun, Trabzon orta ticaret okulları ticaret liseleri haline sokulmuştur. Bkz., *Türkiye Cumhuriyeti Maarifi* 1923-1943, s. 100.

13 *Maarif 1933-34 İstatistiği*, Devlet Matbaası, İstanbul, 1935, s. 426-427.